

Maakaasumarkkinalain kokonaisuudistus

Kaasuyhdistyksen kevätseminaari 28.4.2016
Elina Hautakangas

HANNES SNELLMAN

Agenda

- > Lainsäädännön muutostarpeet ja keskeiset ehdotukset
- > Muutokset ensimmäisessä vaiheessa
- > Kilpaillun markkinan malli – muutokset toisessa vaiheessa
- > Jatkotoimenpiteet

Lainsäädännön
muutostarpeet ja
keskeiset ehdotukset

Suomen maakaasumarkkinat

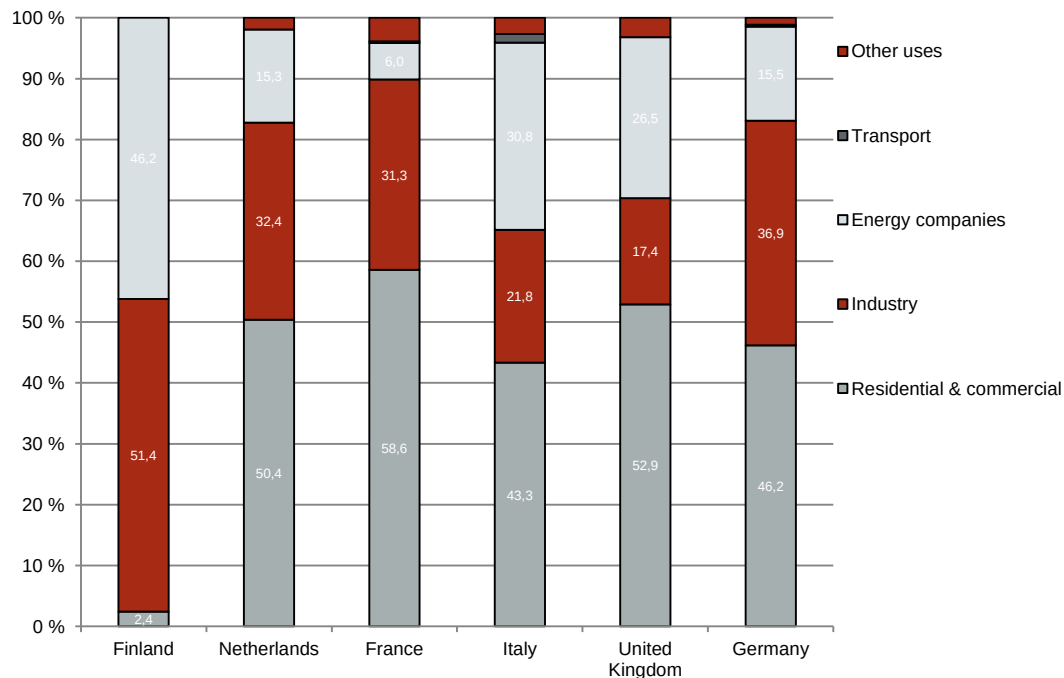
- > Suomi soveltaa maakaasumarkkinadirektiivin eristyneiden markkinoiden poikkeusta
- > Maakaasumarkkinoita ei ole avattu kilpailulle
 - Putkimaakaasulla ja LNG:llä ei ole kilpailevan myyjän pääsyä maakaasuverkkoihin
 - Biokaasulla on verkkoonpääsy periaatteessa, mutta ei käytännön kaupallisia mekanismeja
- > Siirtoverkkoa ei ole eriytetty maakaasun myynnistä
- > Maakaasun myyntihinnat ja -ehdot ovat säänneltyjä
- > Kilpailuun perustuvien markkinoiden rakenteet kuten markkinapaikat puuttuvat

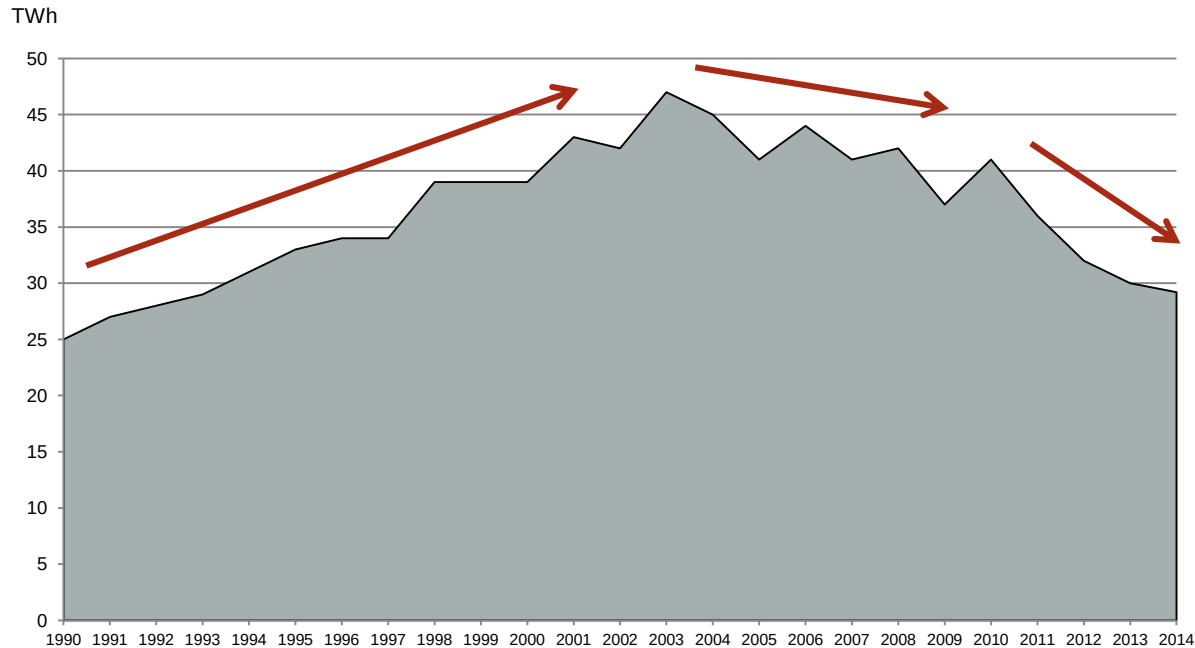
Tavoitteet ja muutostarpeet

- > Keskeisenä muutostarpeena putkimaakaasun heikentynyt kilpailukyky energiamarkkinoilla
 - Erityisesti energiantuotannossa maakaasu ja muut polttoaineet kilpailevat keskenään
 - Maakaasun kulutus vähentynyt noin kolmasosalla 2010-luvun aikana
- > Luoda edellytyksiä kehittymässä olevalle LNG-infralle ja biokaasun hyödyntämiselle
- > Luoda edellytyksiä Suomen osallistumiselle maakaasun sisämarkkinoihin ja Suomen liittämiseksi osaksi Baltian ja Keski-Euroopan maakaasuinfraa
- > Luoda edellytyksiä maakaasun hankinnan diversifioinnille ja huoltovarmuuden parantamiselle
- > Suhde Juha Sipilän hallituksen ohjelmaan:
 - Esitys sisältää toimenpiteitä, jotka osaltaan liittyvät hallituksen kärkihankkeisiin
Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla sekä
 - Sujuvoitetaan säädöksiä

Maakaasun kulutus loppukäyttäjätpeittäin Euroopassa

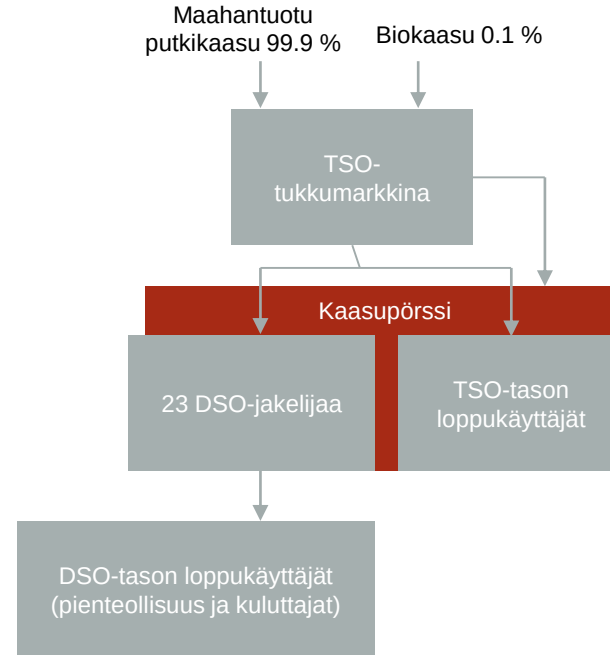
Maakaasun kulutus Suomessa 1990-2014

Kaasun kulutus laskenut jyrkästi. Vuoden 2015 kulutus oli 26,1 TWh

Markkinan rakenne ja osapuolet

- > Suomessa on yksi tukkutasen myyjä ja siirtoverkonhaltija
- > 23 jakeluyhtiötä
 - Yksioikeus myydä kaasua jakeluverkkonsa alueella
- > Kaasupörssissä käydään jälkimarkkinakauppaa
 - 5 milj. kuution vuosikulutusraja markkinalle osallistumiseksi

Maakaasumarkkinoiden kehittäminen

- > Suomen ja Baltian maakaasuverkot yhdistävän Balticconnector –kaasuputken rakentaminen ratkaisee Suomen maakaasumarkkinoiden kehittämislinjan ja maakaasun roolin energiapolitiikassa
- > Jos Balticconnector rakennetaan:
 - Suomi liittyy osaksi maakaasun sisämarkkinoita
 - Suomen maakaasumarkkinat avataan kilpailulle ja maakaasukaupan sääntelyä puretaan
- > Jos Balticconnectoria ei rakenneta:
 - Suomen maakaasumarkkinoita kehitetään kansalliselta pohjalta ilman yhteyttä EU:n sisämarkkinoihin
 - Maakaasun hankinta perustuu pääosin venäläisen putkikaasun varaan
 - Mahdollisilla LNG-terminaaleilla sekä lisääntyvällä biokaasun tuotannolla saadaan jossain määrin kilpailua putkikaasulle sekä parannettua jossain määrin maakaasun huoltovarmuutta

Keskeiset ehdotukset

- > Maakaasumarkkinadirektiivin poikkeuksista luovutaan noin v. 2020
 - Edellytyksenä Balticconnectorin ja PL-LT –putkiyhteyden käyttöönotto tai vähintään 25 %:n markkinaosuuden mahdollistava vaihtoehto venäläiselle putkikaasulle
 - Ajankohta määritellään myöhemmin erillisellä voimaanpanolailla
- > Kaasumarkkinat avataan kokonaan kilpailulle, kun poikkeus päättyy
- > Siirtoverkko eriytetään maakaasun myynnistä (unbundling, TSO/ISO/ITO), kun poikkeus päättyy
- > Putkimaakaasun tukkumyynnin hintasääntelystä luovutaan
- > Putkimaakaasun vähittäismyynnin hintasääntely rajataan enintään 250 kW:n tehon kohteisiin (= suora asumiskäyttö tai vastaava kokoluokka)
- > Sisämarkkinasäännöt ja markkinapaikat käyttöön maakaasumarkkinoilla (täysimääräisesti, kun poikkeus päättyy)
- > Käyttöoikeudet ja säänneltyt tariffit verkon ulkopuolisiin LNG-terminaaleihin
- > Maakaasun myynnin ja verkkotoiminnan sääntelyä sekä sähkö- ja maakaasuverkkolupien muutoksenhakua kevennetään

Muutokset ensimmäisessä vaiheessa

Keskeiset ehdotukset: siirtymäaika

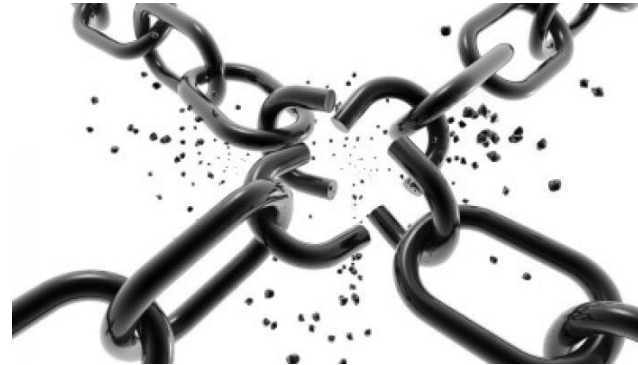
- > Ehdotus järjestelyiksi, joiden kautta siirytään avattuihin markkinoihin
- > LNG:n ja biokaasun sekä maahantuodun putkimaakaasun markkinat avataan 1.1.2018 lukien
 - Venäläisen putkikaasun maahantuonti jää vielä suomalaisen maahantuojan yksinoikeudeksi
- > Vähittäismyyjien keskinäinen kilpailu mahdolliseksi
- > Luodaan markkinarakenteet, jotka mahdollistavat kilpailun ja siirtymän kokonaan avatuille markkinoille
- > Maakaasun siirtoverkon kevennetty eriyttäminen (ei ole unbundling)
 - Siirtotoiminnalle, järjestelmäpalveluille ja myynnille erilliset organisaatiot ja tietojärjestelmät Gasumin organisaation sisällä
- > Siirtymäjärjestelyt tarkoitettu 2017-2020 väliseksi ajaksi
 - Jää pitkäaikaiseksi ratkaisuksi, jos Balticconnectoria ei rakenneta

Yleiset vaatimukset

- > Markkinoiden toiminnan muutokset
 - Siirtovelvollisuus laajenee Venäjältä tulevaa kaasua lukuun ottamatta kaikkeen verkkoon syötettävään kaasuun
 - Siirtovelvollisuuden piiriin kuuluvasta kaasusta voidaan käydä kauppaa markkinapaikalla kahdenvälisesti tai kaasupörssissä
 - Vähittäismarkkinatoimijat kilpailun piiriin
 - Mahdollisuus kilpailuttaa oma maakaasunmyyjä
 - Vaatimuksena etäluenta
- > Luodaan markkinoiden rakenteita avatun markkinan ratkaisua varten
 - Gasumin eriyttäminen edellyttää tiedonvaihdon kehittämistä
 - Maakaasun siirron syöttö-otto-järjestelmä
 - Markkinapaikka kaasulle
- > Tasevastuu
 - Tasevastuu ja maakaasujärjestelmän taseselvitys
 - Markkinaehtoinen järjestelmä
- > Valvonta
 - Säilytettäisiin verkkotoiminnan etukäteiseen menetelmien vahvistamiseen perustuva järjestelmä
 - LNG-terminaalien osalta vahvistettaisiin menetelmien sijaan suoraan tariffit

- > Siirtoverkon eriyttäminen
 - Ajatuksena viedä siirtoverkon riippumattomuutta sisämarkkinasääntelyn vaatimaan suuntaan
- > Järjestelmäpalveluiden oikeudellinen eriyttäminen
 - Järjestelmävastuutehtävät olisivat omassa oikeudellisesti eriytyssä yhtiössä
 - Gasumin täysin omistama yhtiö
 - Maakaasun toimitus ja siirtoverkon omistus voisivat olla samassa yhtiössä
 - Kiinanmuurijärjestelmät myynti- ja siirtoliiketoiminnan välille
 - erilliset energianhallintajärjestelmät tai käyttöliittymät

> Siirtovelvollisuus eli verkkoon pääsyn vaatimus

- Maakaasun verkkoon syötön ja verkosta oton mittausta on etäluentajärjestelmän piirissä
- Vaatimukset täyttävät asiakkaat
 - myyvät tai ostavat Suomeen siirrettävää tai siirrettyä maakaasua EU/ETA-alueen maakaasuverkkoon
 - ostavat tai myyvät nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksesta taikka uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaa kaasua
 - Asiakkaat, jotka myyvät tai ostavat Gasumin Venäjältä toimittamaa maakaasua Suomessa käytettäväksi

> Toimitusvelvollisuus

- Tukkumyyjän toimitusvelvollisuuden rajaaminen
 - Tällä hetkellä koskee kaikkia asiakkaita
- Jatkossa toimitusvelvollisuus koskisi ainoastaan tukkumyyjän Venäjän maakaasuverkkoon liitetyn yhdysputken kautta Suomeen hankkiman maakaasun toimittamista vähittäismyyjille jakeluverkkojen kautta toimitettavaksi
- Myös tukkumyyjän toimittaman maakaasun hinnoittelun kohtuullisen hinnan valvonnasta luovuttaisiin
 - Siirryttäisiin huomattavan markkinavoiman tarkasteluun

> Verkkolupa

- Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on haettava verkkolupaa viimeistään 31. joulukuuta 2017

Siirtovelvollisuus

- > Siirtovelvollisuus laajenee 1.1.2018
 - LNG terminaalien kautta verkkoon tulevaan kaasuun
 - Kaikki jälkimarkkinakaasu siirtovelvollisuuden piiriin
 - Jälkimarkkinakaasun osalta viiden miljoonan kuutiometrin vuotuisen käytön vaatimus poistuisi
 - Etäluettava mittaus olisi siirtovelvollisuuden edellytyksenä
 - Siirtovelvollisuus ulottuisi edelleen myös uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun

Jakeluverkkojen sääntely

- > Suljettu jakeluverkko
 - Uusi verkkotyyppi, joka yhdistää maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuudesta poikkeamisen vaatimukset maakaasudirektiivin vaatimusten kanssa
 - Kevennetty sääntely teollisuuden ja palvelusektorin omien jakeluverkkojen osalta, jos maakaasua ei toimiteta kuluttajille
 - Poikkeus tariffien tai niiden laskentamenetelmien hyväksynnän osalta
- > Kiinteistöpoikkeus, jonka mukaan lakia ei sovelleta kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäiseen maakaasunverkkotoimintaan
 - Maakaasuverkkotoiminnan harjoittamisen ilman maakaasuverkkolupaa sääntelyviranomaisen luvalla ei ole enää jatkossa mahdollista
 - Kiinteistönsisäinen maakaasuverkko ei vaadi lupaa (3 §) ja verkonhaltijaa koskevat velvoitteet eivät tällöin sovellu
 - Markkinan avautuessa kilpailulle nykysääntely ei enää täytä Citiworks-tuomiossa omaksuttua tulkintaa verkkoon pääsystä kiinteistönsisäisissä verkoissa
 - Verkkoon pääsyä koskevasta mahdollisuudesta voida poiketa esimerkiksi sopimuksin

Jakeluverkkojen sääntely

- > Jakeluverkkojen eriyttämisvaatimukset
 - Kirjanpidollinen eriyttäminen
 - Direktiivissä mahdollisuus poiketa oikeudellisen ja toiminnallisen eriyttämisen vaatimuksesta, jos jakeluverkolla alle 100 000 asiakasta
 - Suomen nykyiset jakeluverkot alittavat asetetun kynnyksarvon
- > Siirtovelvollisuus
 - Siirtovelvollisuus koskisi pykälässä määriteltyjä vaatimukset täyttäviä asiakkaita
- > Toimitusvelvollisuus
 - Säännöksessä määritellään 250 kilowatin toimitusvelvollisuusraja
 - Loppukäyttäjät, jotka käyttävät hankkimansa maakaasun pääasiassa maakaasunkäyttöpaikalla sijaitsevien asuntojen lämmittämiseen
 - Muut loppukäyttäjät, joiden maakaasunkäyttöpaikan liittymän koko on enintään 250 kilowattia
 - Koskisi kaikkia sen piirissä olevia maakaasunkäyttäjiä siitä riippumatta, onko näillä mahdollisuus hankkia maakaasua muilta myyjiltä

LNG-terminaalien sääntely

- > Siirtovelvollisuus
 - Biokaasun ohella nyt myös LNG-terminaalit siirtovelvollisuuden piiriin
- > Terminaalin käyttöoikeus
 - Energiavirasto vahvistaa tariffit ja käyttöoikeusehdot
 - Kapasiteetin hinnoitteluperusteet tulee julkaista
 - Käyttöoikeus annettava kapasiteetin rajoissa syrjimättömästi
 - Kapasiteettia ei voi etukäteisesti varata omaan käyttöön, vaan kaikki kapasiteetti tulisi jakaa samaa menettelyä käyttäen
- > Lain soveltamisalaan myös LNG-terminaalit, jotka eivät ole liittyneet maakaasuverkkoon
 - Valtiontukisääntelyssä korostetaan tariffeihin perustuvan avoimen verkkoon pääsyn tärkeyttä
 - Yksinkertaistaa säännösten laatimista sekä valtiontukihakemusten käsittelyä
 - LNG-terminaalihankkeiden toteuttajien oletetaan joka tapauksessa hakevan hankkeilleen valtiontukea joko kansallisesti tai unionin rahoituslähteistä
- > Verkonulkopuolisen LNG-infrastruktuurin erityispiirteiden huomioiminen
 - Osa velvoitteista ei sovellu off-grid –terminaaleihin (esim. tietyt tiedonantovelvoitteet)

Kuluttajasopimukset

Seuraavassa on Suomen kaasuyhdistyksen tilastojen mukaan maakaasun kuluttajien osuudet vuonna 2013:

				Milj. m3	
Kotitaloudet, kaasuliedet				1	0,03 %
Pientalot				12	0,36 %
Rivi- ja kerrostalot				22	0,67 %
Liikenne, teollisuus ja voimalaitokset				3272	98,94 %
Yhteensä				3307	

Maakaasumarkkinalain muutokset

- Kaasuyhdistyksen markkinakäytäntöjä on nostettu lain tasolle ja aiempia viittauksia sähkömarkkinalakiin kirjoitettu auki ja säännöksiä yhtenäistetty SML:n kanssa
- MML 14 luku koskee maakaasusopimuksia sisältää mm. seuraavat:
 - Säännökset liittymissopimukseen, verkkopalvelusopimukseen ja myyntisopimukseen liittyen
 - Sopimuksen tekeminen, muuttaminen ja irtisanominen
 - Jakelun ja toimituksen keskeyttäminen
 - Vakiokorvaus liittymän viivästymisestä ja vahingonkorvaus viivästyksestä
 - Virhe ja hinnanalennus sekä vahingonkorvaus virheen vuoksi

- Yksittäisiä kotitalouskuluttajia yllä mainituista on arviolta vain alle 0,4%.
- Yritysten välillä maakaasumarkkinoilla vallitsee sopimusvapaus, mitä pidettäneen jatkossakin hyvänä lähtökohtana.

The background of the slide is a photograph of solar panels. The panels are dark blue with a grid of lighter blue lines, and they are tilted upwards towards the right. The sky is a clear, bright blue with a few wispy white clouds visible in the distance. A semi-transparent white rectangular box is overlaid on the left side of the image, containing the title text. A thin red vertical line is positioned to the right of the text box.

Kilpaillun markkinan malli: muutokset toisessa vaiheessa

Yleiset vaatimukset

- > Siirtovelvollisuus vaatimukset täyttävälle asiakkaille (TPA =Third Party Access)
 - Maakaasun verkkoon syötön ja verkosta oton mittausta on etäluentajärjestelmän piirissä
 - Vaatimukset täyttävät asiakkaat direktiivin vaatimusten mukaisesti
 - Vaatimukset täyttäviä asiakkaita ovat kaikki asiakkaat
 - Kumotaan siirtymävaiheen siirtovelvollisuutta koskeva kirjaus laista

- > Kilpaillun markkinan rakenteet edellyttävät
 - Siirtoverkonhaltijan (Gasumin) eriyttäminen
 - Syöttö-otto-järjestelmää
 - Maakaasun siirron syöttö-otto-tariffin käyttöönottoa
 - Markkinapaikka kaasulle ja kapasiteetille
 - Tasekaasumarkkinaa
 - Kauppojen selvitystä
 - Luodaan pääosin jo siirtymäkauden ratkaisuille ja edellyttää Gasumin energianhallintajärjestelmää

> Maakaasun siirtoverkon eriyttäminen

- Erillinen laki maakaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä
- Soveltamisala: sellaiset maakaasun siirtoverkonhaltijat, joilla omistuksessaan tai hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa maakaasun siirtoverkkoa
- TSO/ISO/ITO –malli
 1. **tosiasiallinen eriyttäminen (TSO-malli)**, jossa tuottajat ja myyjät luopuvat määräysvallasta ja oikeuksista yhtiöön
 - Tarkoittaa luopumista osinkoa lukuun ottamatta kaikista muista omistukseen liittyvistä oikeuksistaan siirtoverkossa
 - Tarkoittanee vertikaalisesti integroituneille yrityksille käytännössä omistuksen myymistä.
 2. **itsenäinen järjestelmä vastaava (ISO-malli)**, jossa siirtoverkon operointi siirretään erilliselle operaattorille, joka vastaa kaikesta siirtoverkkotoiminnasta investointipäätökset mukaan luettuna.
 - Verkon omistus ja investointien rahoittaminen jäävät tuottajille ja myyjille
 - Nämä eivät voi osallistua verkon operointia ja investointeja koskevaan päätöksentekoon
 3. **itsenäinen siirtoverkonhaltija (ITO-malli)**, jossa siirtoverkon omistus jää edelleen tuottajien ja myyjien kokonaan tai osaksi omistamalle siirtoverkonhaltijalle
 - Omistajien oikeudet käyttää päätösvaltaa verkon suhteen on rajattu vain omistuksen arvoon vaikuttaviin asioihin
 - Tuottajat ja myyjät eivät saa osallistua siirtoverkon käytännön päätöksentekoon
 - Keskeiset päätökset kuten investointisuunnitelmat on hyväksyttävä kansallisella sääntelyviranomaisella.

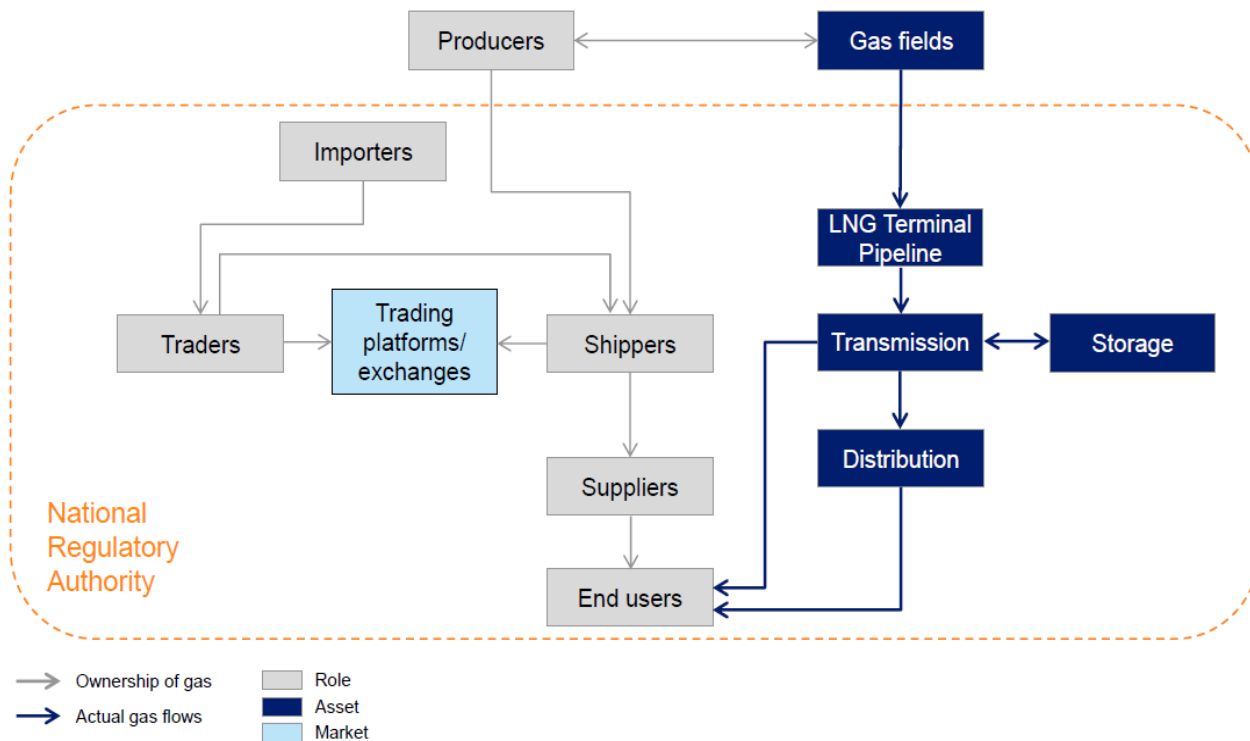
Syöttö-otto-järjestelmä Suomi ja Baltia

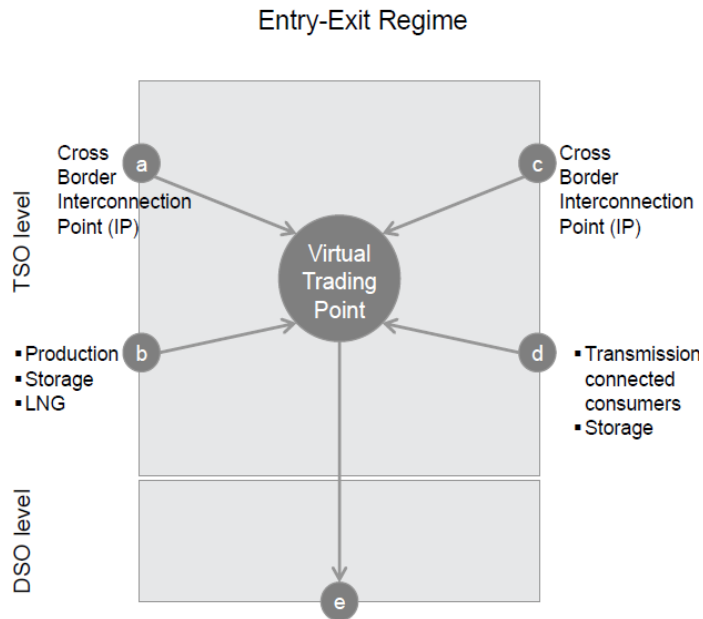
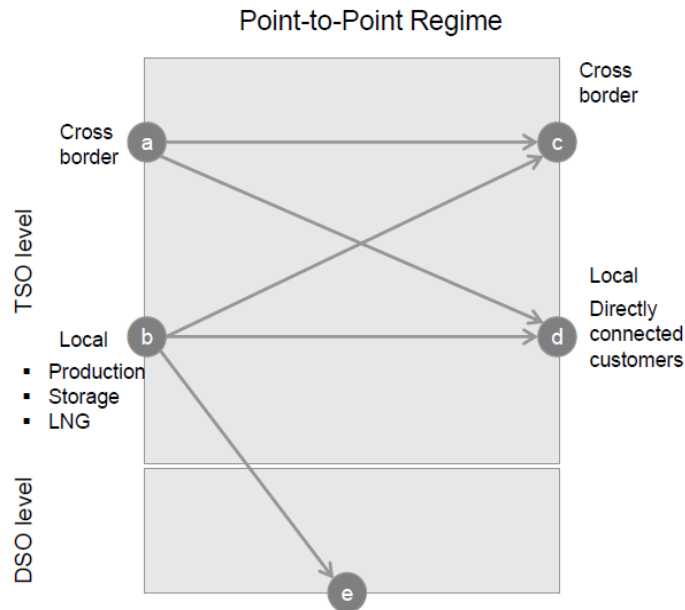
Source: GIE

- 5 Entry Points
 - Finland/Russia - Imatra
 - Estonia/Russia - Narva
 - Estonia/Russia - Varska
 - Latvia/Russia - Korneti
 - Lithuania/Russia – Kotlovka
- 2⁽¹⁾ existing Interconnection Points
 - Estonia/Latvia - Karski
 - Latvia/Lithuania – Kiemenai
- 2 potential Interconnection Point
 - Finland/Estonia - Baltconnector
 - Lithuania/Poland – GIPL

Markkinatoimijoiden roolit kilpailulla markkinalla

Syöttö-otto-järjestelmän vaikutus markkinaan

- Kaupat ja siirrot täsmäytetään yleensä virtuaalisella kauppapaikalla (Virtual Trading Point)
- Baltic Gas Coordination Group valmistelee virkamiestasolla rajat ylittävän syöttö-ottojärjestelmän mahdollisuutta ja rajat ylittävän yhteistyön lisäämistä

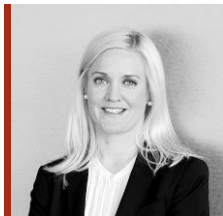

Jatkotoimenpiteet

Jatkotoimenpiteet

- > Lausuntokierros päättyi 7.3.2016
 - https://www.tem.fi/files/44619/Lausuntopyynto_MML_tyoryhman_raportti_21.1.2016.pdf
- > TEM käy lausunnot läpi ja viimeistelee esityksen
- > Hallituksen esitys eduskuntaan syysistuntokauden alussa
 - Odotetaan komission rahoituspäätöstä
- > Lain voimaantulo viivästynee vuoden 2017 alusta
- > Maakaasun siirtoa ja siirtoverkon eriyttämistä koskevan poikkeuksen purkamisesta säädetään erillisellä voimaannpanolailla, kun poikkeuksen perusteet päättyvät

Kiitos!

Elina Hautakangas

Counsel Energy

Tel: +358 9 2288 4420

elina.hautakangas@hannessnellman.com

HANNESS SNELLMAN

HELSINKI

Hannes Snellman Attorneys Ltd
Eteläesplanadi 20 / P.O.Box 333
00130 / 00131 Helsinki, Finland
Tel: +358 9 228 841
Fax: +358 9 177 393
mikko.heinonen@hannessnellman.com

STOCKHOLM

Hannes Snellman Attorneys Ltd
Kungsträdgårdsgatan 20 / P.O. Box 7801
111 47 / 103 96 Stockholm, Sweden
Tel: +46 760 000 000
Fax: +46 8 679 85 11
richard.akerman@hannessnellman.com

MOSCOW

Hannes Snellman LLC
7 Gasheka St.
123056 Moscow, Russian Federation
Tel: +7 495 662 64 34
Fax: +7 495 662 64 36
victoria.goldman@hannessnellman.com

ST. PETERSBURG

Hannes Snellman LLC
62 Nevsky Pr.
191011 St. Petersburg, Russian Federation
Tel: +7 812 363 33 77
Fax: +7 812 363 33 88
victoria.goldman@hannessnellman.com